

خواندنهك بۆ ههلبهستا (ژيان د مرنى دا) يا ههلبهستفان هلبين باقر

عبدالرحمن بامهرنى

نقیسینا ژنان، گهلهك جوداهى یا خوه دگهل نقیسینا زهلامهكى ههیه و نهگهر مه بقیت ل سهر قهلهمى ژنهكى راوهستین، تایبهتی ژى نهو قهلهمى ههنى د ناف كۆمهلگههكى داخستى دا بیت، داخستى ژ داب و نهريتین نهگوهور، پینهقیت یا ئاسان نابیت ئەم بشیین کودین وى نقیسینى فهكهین، تایبهت ژى نهگهر نهو نقیسنا ههنى ههلبهست بیت و مه بۆ نهقى نقیسینى ههلبهستهكا ههلبهستفانهكا ژن وهك نموونه وهرگرته یه و بزانیین، ئایا تا چ رراده نهو شیپایه وهك ژن، وهك مى دهربرینى ژ ههست و نهستین خوه بکهت؟ نهفا من گوتهی د دهمهکیدایه، گهلهك جارن ئەم دبیژین دهما ژن دنقیسیت، ب دیتنا زهلامى دهربرینى دکهت و نهگهر دهربرینى ژ قهلهمى خوه بکهت وهك قهلهمى ژنهكى ژى، یا ب ساناهى نابیت مروّف بزانیته ههقى ژنى راسته راست دقیت چ بیژیت.

یا جاران نفیسہر ب دروستکرنا وینہیان ژ خہ یالین خوه
 فالاتی یا ل دهف وان هہی پر دکهن.

ئہ گەر ل سہر پەرہ گرافی ئیکئی یی ئہ فئی ہلہبہ ستی
 ب راوہ ستین، دەما دبیزیت:

ئەدەبى ژنان یان نفیسینا ژنان:

ئەدەبى ژنان یان ئەو تشتی ژن دەربرینی ژئی دکەت،
 پەنگە گەلەك یی ژمیزە نەبیت و دناف کەلتووری مە
 یی کوردەورای دا پەنگە ئەدەبى زیدەتر زارەکی هەبیت
 و ب ریکا لافژان و حەیرانوکان گەهشتیبە مە، لی وەك
 نفیسین پەنگە ل ئەفان سالین دەرباز بووی یان بەری
 چەند دەهکین سالان ھندەك مۆونە دروست ببن. من
 بەحسا ھەر نفیسینەكی نینە زیدەتر من بەحسا وان
 نفیسینایە ئەفین تیدا ژن ب ویرەکانە بەحسا ژنی و
 ھەستین ژنی دکەت و دەما ئەف دەرگەھە ل بەر ژنا
 نفیسەر فە بووی، ئیدی وی ب ویرەکی پینگاڤین خوه
 ھاڤیتن و دڤیت بو کۆمەلگەھى بیزیت ئەف ئەز ژى
 یا ھەیم و ئەز بەشەكم ژ خوشی و نەخوشیین تە و
 من ژى وەکی تە مافى نفیسینی و دەربرینی یی ھەى
 و من ژى ھەستین خوه ھەنە ئەگەر جوادتر ژى بن ژ
 یین زەلامەکی، دڤیت تو من وەك من قەبویل کەى و بو
 نوکە یا مە ئەف پینگاڤ ھاڤیتنا ھەنى ژ گەلەك پروویان
 فە یا گرنگە و تاییەتى ژى بو پینگەھى ژنان بخوه و رۆلن
 وی د کۆمەلگەھى دا و ئەو لاوازی یا د فان نفیسینان دا
 کو گەلەك جاران ئەم نیرەکی د ناف نفیسینا قەلەمى
 ژنەكی دا دخوینین و ئەفە ژى گونەھا وی نینە، ھندی
 گونەھا کۆمەلگەھەكی زەلامسالاری.

دا کو بشیین زیدەتر د ناف ئەف ھەلبەستى دا بچین،
 دڤیت ل سەر تیکەھى خوه نیاسینی راوہستین، خوه
 نیاسین یان ژى لیگەریان ل خوه. گەلەك جاران ئەف
 بابەتی سەرنجا من راکیشایە، ئایا ئەم وەك ھەیی، بەسە
 کو ئەم خوه ناس بکەین یان ژى دڤیت ل خوه یی
 دروست بگەرین؟ پینەڤیت بو بیروکەپەکا ب ئەف
 پەنگی ژى، دڤیت ئەم د ناخى کەسین دى دا شارەزا
 بین و ھەر چنەبیت مە ھەقبەرکرنەك ھەبیت، دەما
 ئەم دەیین و پیناسەپەكی د دەپنە خوه. تو یی ھەى
 یان کو ئەو ژى یی ھەى و لڤیرە و دا کو بشی د وی

تە ب ئاورین چافان
 دگەل کفنى من دناخت
 و تلین خوه دقچاندن.
 باپەكی نەر م
 نزا ژ کویفە دەت
 زولڤین من فەدھاندن
 ل ویری، لیڤین تە وەك دوو سفیانکان دڤین
 و ل ڤیری، بنگوھین من
 وەك دوو شەمالکان د حەلاندى..

ھەلبەستفان حالەتەکی وینەدکەت، ریک دەبرینی
 ژ کۆمەلگەھى مە دکەت، وەك ل پیشی من گوئی،
 کۆمەلگەھەکی داخستى و بوچی داخستى؟! لی بنیرە،
 د خوشترین دەمین خوه ژى دا دەما ژنەكی بڤیت
 دەربرینی ژ ھەستین خوه بکەت، نەچار دەمینیت
 بەرەف حالەتەكی نەزفرینی بچیت و ل ویری وان
 ھەستان سەراف بکەت و د ئەف پەرہ گرافی ھەلبەستى
 دا، دوو وینە دکەفە بەر چاڤین خواندەڤایی، ئیک ژ وان
 یی ئاراستەکریبە بو کۆمەلگەھى و یی دووی ژى بو وی
 ب خوه، بو ژنان، بو زەلامان کو ژنان ژى ھەست ھەنە
 و بو خودی یی خوهشتى یی خوه بخۆ، دبیزیتى دگەل
 لڤین تە یین تژی ڤیان ھەستین من بى ھەمدى خوه
 رادبنە سەمایى و وینە یی فەشارتى یی ئەف پەرہ گرافی
 بینە ھەلبەستفانى گوھنەداییە مرنى، ئەو مرنا ناڤەرى
 دڤیختە دوو حالەتان ئیک ھەبوون و ئیک بەرەف نەمانى
 و ئەف حالەتى دناڤەرا دوو کەسان دا وینەدکەت و
 ب وەسفرکنا وی، عەشقا دناڤەرا وان ھەردوو یان دا
 چ حالەتین ھەبوونى و نەبوونى ناس ناکەت و ھەر
 چنەبیت ئەفە دبنا ژنەكی یە و دڤیت دگەل چوونا
 خوه ژى ئەف پەمایى بگەھینتە خودی زەلامەکی، چ
 ئەو زەلامى ھەنى ھەست ب وی بکەت یان نە و پرانی

و که سایه تی و نه قلی وی بگه می، دقت بهری بزانی تو کی و ته چ دقت و ته دقت چ بیژی! هر چنده نهف بابه ته دی مه به رهف هزره کا فه لسه فی یا دویر و دریژ فه بهت و چ گریدان ب بابه تی مه زی فه نابیت، نه فی نوکه نه م ل سهر پاره ستیاین، بوویه بتنی دی وی لایه نی بنکیشک کهین، کو د شیان دا بیت بکهینه د خزمه تا بابه تی خوه دا، کو دی بابه تی مه زیده تر خواندنه ک شو فقه کاری بیت بو نه فی هه لبه ستی. خاله کا دی زی کو گرنگه ناماژی بو بدین و ل سهر پاره ستین، نه و زی هشیاری د هه لبه ستی دا، ب پامانا هشیاریوونا هه لبه ستقانی کا تا چ پادده شایه نافه روکا بابه تی هه لبه ستی هه لبزیریت، دی چاوان هه لبه ستقانی شی ت پرویدانه کی یان دروستکرنا وینه یه کی یان بابه ته کی و دی چاوان هه لبه ستقانی تشتی ژ نه دیار ئینیته بهرچا ف. پینه قیت زی هه می نهف تشتین ل سهر عهردی ههین، ب جوره کی و دوا په یوهندی ب رهفتارین مرو فان فه هیه، ئیک ژ نه فان رهفتاران و په یوهندیان زی، په یوهندی یا دنافه را مرو فی و هه بوونی دایه، نه فه زی په یوهندیه کا گه له ک خورته و هه رده م مرو ف د هه ولدانی دانه هه بوونا خوه ب سه لمین و چهند مرو ف هه بیت یان کو ژیان یا هه ی و مرو ف کاراکتیره تیدا، لی دگه ل وه غه را مرو فی بو نه به دیه تی، نه و هه بوونا هه نی به های خوه نامینیت و چ تشت نینه مرو ف ب سه لمینیت و د هه لبه ستا خوه دا (هلیین) ی نهف ده رگه هه یی قوتایی و نهف هه لبه ستا ل بهر ده ستی مه زی، گه شته که بو لیگه ریان ل نه فی هه بوونی، نه و هه بوون دی ل کیفه هه بیت و نهف گه شته یه کو هه ر خوانده فایه ک دشی ت ب خواندنا نه فی هه لبه ستی ل سهر هنده ک گریکین وی پاره ستیت و وان هه می تشتان ب بینیت، کو هه لبه ستقانی دقت په یامه کی بگه هنته مه و ژ نه جامن خواندنا مه زی بو نه فی ده قی هه لبه ستی، هینگ گران ی یا نه فی باری ژ سهر ملین نقیسه ری رادبیت و بو خوانده فانی دمینیت. دا پهره گرافی داوی یی نه فی هه لبه ستی بزفرین و ده ما دیژیت:

گهلوازي خه ما

هلبين محمد باقر

دهري بههشتي ل تاق مايه
بهلي ته ب په يفه كي
قهده مين من شكاندن
هيژتا نه ز هه مه
هيژتا دهنگي من بلنده
هيژتا بيهنا من يا دفرپيت
هيژتا تيهنا من گهرمه،
هيژتا نه زال جهي خوه
و هيژتا هه سره تا ته، زاروکه که ل بهر ملي من
دکم ناکم
ناهيتته نغاندن..

يښن خوښ، ب دهربرينا هه زړيکړنا خوه دگهل منه کا ژن
بکه قيه دانوستاندني و وان هه زوا و په يقين جوان بو
من پريزبکه ي، خوه نه گهر دهرې بهه شتي ژي ل بهر
من يي فه کري بيت، لي نه ز ناچمه وي بهه شتي و
دي دگهل ته مينم و ب راشکاوانه نه فني چهندي ديژي ته
خوه شتي يي خوه و ل داويا نه فني ههلبهستي هه مي
تشت ب روئي ديار دبيت و ديژي ته:

و هيژتا هه سره تا ته، زاروکه که ل بهر ملي من
دکم ناکم
ناهيتته نغاندن..

نه فنه ژي جوانترين ويته و په يامه بو زه لامه كي و په نگه
بو کومه لگه هي هه مي يي، کو ژني هه زړيکړن دقيت و
چ تشتي دي بو وي ژ هه زړيکړني و فياني و هه ستان
جوانتر و پيروتر نينه و په نگه ژي نه فنه ب خوه به رسقا
پرسپاري مه بدهت، ده ما نه م به حسا نفيسينا ژنان
دکين يان قهله مي ژنان چاوان دهربريني دکه ت.

ل فيره نه م دشين پرسپاره كي بکه ين، بوچي
ههلبه ستفاني (مرن و کفن و بهه شت)، ههلبزارتن بو
که رهسته يا ههلبه ستا خوه؟ په نگه به رسقا نه فني يا ژ
هه مي يا نيزيکتر ژي هه ر بو کومه لگه هي زه لامسالاري
و دابونه ريتان فه گه رپيت، کو نه هيلايه ژن راسته راست
دهربريني ژ هه ر تشتي خوه يي جوان بکه ت و هه ستين
خوه بينته زمان و هه زړيکړنا خوه بو هه ميان ديار بکه ت
و لي بنيره، دروستکړنا ويته يه كي ده ما د په ره گرافي
تيكي دا ديژي ته:

ته ب ناوري چافان
دگهل کفني من دناخت

ههلبه ستفاني فييايه عه شقا خوه ويته بکه ت و بيژي ته
د هه بووني دا تو نه شيايه هه زړيکړنا خوه بو من
دياربکه ي، ژبه رکو تو نه ي زه لام ئيخسيري دابونه ريتان
بووي، په نگه ژي نه فنه په يامه ک بيت بو خودي
کومه لگه هي ب خوه و د ويته يه كي دي دا ديژي ته:

دهري بههشتي ل تاق مايه
بهلي ته ب په يفه كي
قهده مين من شكاندن

ب مهبه ستا، نه گهر تو وه ک زه لام ب په يقين خوه

- هلبين باقر، ژيان د مرني دا ژ ديوانا وي يا شعري ب نافي
(گهلوازي خه ما)، نه ف ديوانه ل ساللا ۲۰۲۴ ي ل دهو کي چاپ بوويه.